

VERKSAMHETSBERÄTTELSE för Registernämnden för 2003

1. Allmänt

Registernämndens verksamhet regleras främst av säkerhetsskyddslagen (1996:627), säkerhetsskyddsförordningen (1996:633), polisdatalagen (1998:622) och nämndens instruktion (1996:730). För vidare information hänvisas till www.sakerhetspolisen.se under länken Vem kontrollerar SÄPO.

Registernämnden har under år 2003 hållit 23 sammanträden. Föredragningar av registerkontrollärenden för ordföranden eller vice ordföranden har därutöver ägt rum vid 46 tillfällen. Under året har nämnden avgett 6 remissvar och även yttrat sig över ett flertal delningar med lagändringsförslag som berör nämndens verksamhet. Nämnden har vidare företagit besök hos Försvarmakten och Säkerhetspolisens sektionkontor i Örebro och Uppsala.

Registernämnden har från den 1 januari 2003 bestått av f.d. lagmannen Carl-Anton Spak, ordförande, chefsrådmannen Jan Öhman, vice ordförande, riksdagsledamöterna Susanne Eberstein och Beatrice Ask samt advokaten Rune Ek. Beatrice Ask ersattes den 11 september 2003 av riksdagsledamoten Ola Sundell. Från den 1 november 2003 har f.d. kammarrättspresidenten Anitha Bondestam inträtt som ordförande istället för Spak. Som föredragande i registerkontrollärenden har under 2003 tjänstgjort kriminalkommissarierna Barbro Karlsson, Sören Johansson och Ingemar Månsson.

Säkerhetspolisen har tillhandahållit kanslifunktioner.

2. Arbetsutveckling och arbetsmetoder

Registernämnden har verkat i snart nio år. Arbetet flyter väl. Balanser i fråga om registerkontrollärenden har inte funnits och finns inte heller för närvarande. De resurser Säkerhetspolisen ställt till förfogande för kansliarbetet har varit godtagbara.

Under år 2003 kom 56.815 registerkontrollärenden in till nämnden, vilket är en kraftig minskning i förhållande till år 2002. Vidare har nämnden handlagt 275 s.k. spontanärenden, d.v.s. ärenden i vilka RPS fått kännedom om att uppgift har tillförts polisregister beträffande en person som tidigare har registerkontrollerats (29 § säkerhetsskyddsförordningen). Spontanuppföljningar sker sedan april 2003 kontinuerligt och automatiskt enligt ett särskilt dataprogram. Antalet spontanärenden har därför ökat från ca 200 år 2002 till 275 år 2003. En betydande ökning av spontanärendena är att förvänta fortsättningsvis.

När uppgifter om en omfrågad person förekommer i registren gör Registernämnden alltid en individuell bedömning huruvida uppgifterna kan antas ha betydelse för prövning av den kontrollerades pålitlighet från säkerhetssynpunkt enligt 24 § säkerhetsskyddslagen (relevansprövning). Enligt 25 § säkerhetsskyddslagen skall Registernämnden, innan en uppgift som kommit fram vid registerkontroll eller särskild personutredning och som nämnden funnit anledning lämna ut, ge den uppgiften avser tillfälle att yttra sig (kommunicering). Undantag gäller för uppgift som omfattas av sekretess i förhållande till den enskilde enligt annan bestämmelse än 7 kap. 17 § sekretesslagen (1980:100). Under år 2003 har endast ett ärende inte kommunicerats med den som uppgifterna gällt.

Arbete pågår fortlöpande med att ytterligare effektivisera handläggningen av registerkontrollärenden. Ett delprojekt innebär att försvarsmakten sedan början av februari 2004 överlämnar vissa framställningar om registerkontroll digitalt. Registernämndens beslut efter handläggning återrapporteras till Försvarsmakten på samma sätt. Förfarandet innebär resursbesparing av den tid som gått åt att hos nämnden diarieföra och registrera framställningarna från försvarsmakten, cirka 21.000 kontroller per år. Möjligheten att använda elektronisk kommunikation vid ansökningar och beslut i registerkontrollärenden för samtliga myndigheter utreds vidare.

3. Statistik och analys

Nedan följer en uppställning över arten av de senaste fem årens registerkontrollärenden.

	1999	2000	2001	2002	2003
1. Sammanlagda antalet inkomna ärenden	63.485	52.641	64.200	63.024	56.815
2. Antalet personer som har varit föremål för kontroll (dem som det har begärts registerkontroll i fråga om samt, när det gäller säkerhetsklasserna 1 och 2, makar eller sambor)	66.472	55.087	66.752	66.030	60.214
3. Antalet ärenden fördelade på olika kategorier					
a) i fråga om säkerhetsklass 1	479	272	281	292	322
b) ” ” 2	3.630	3.257	3.467	3.880	4.301
c) ” ” 3, inkl. väktare	40.594	32.597	38.476	46.969	39.825
d) enligt 14 § säkerhetsskyddslagen (terroristkontroll)	18.482	16.182	21.677	11.429	11.868
e) enligt 15 § säkerhetsskyddslagen (främmande stat m.m.)	<u>300</u>	<u>333</u>	<u>299</u>	<u>454</u>	<u>499</u>
Summa ärenden under 3	63.485	52.641	64.200	63.024	56.815
4. Antalet ärenden fördelade på framställningar som rör försvaret och på framställningar som rör andra myndigheter m.m.					
a) försvaret ^{Se not 1}	37.685	27.518	27.898	36.440	31.089
b) övriga	<u>25.800</u>	<u>25.123</u>	<u>36.302</u>	<u>26.584</u>	<u>25.726</u>
Summa ärenden under 4	63.485	52.641	64.200	63.024	56.815
5. Antalet kontrollerade personer i fråga om vilka det fanns uppgift i Säkerhetspolisens register ^{Se not 2} bortsett från endast uppgift om tidigare registerkontroll	562 (0,84%)	605 (1,09%)	778 (1,16%)	710 (1,07%)	729 (1,21%)
6. Antalet kontrollerade personer i fråga om vilka det fanns uppgifter i belastningsregistret BR och/eller i misstanke- registret MR (före år 2000 i person- och belastningsre- gistret (PBR)) ^{Se not 3}	3.077 (4,6%)	3.341 (6,1%)	2.526 (3,8%)	2.300 (3,48%)	2.151 (3,57%)
7. Antalet kontrollerade personer i fråga om vilka uppgift från Säkerhetspolisens register har lämnats ut ^{Se not 2}	27 (0,04%)	19 (0,03%)	9 (0,01%)	8 (0,01%)	14 (0,02%)
Av dessa uppgifter rör					
a) försvaret	19	12	9	5	10
b) övriga	8	7	0	3	4
8. Antalet kontrollerade personer i fråga om vilka uppgift I BR och/eller MR (före år 2000 i PBR) har lämnats ut ^{Se not 3}	832 (1,25%)	590 (1,07%)	491 (0,73%)	480 (0,72%)	458 (0,76%)
Av dessa uppgifter rör					
a) försvaret	492	488	294	329	306
b) övriga	340	102	197	151	166
9. Antalet kontrollerade personer i fråga om vilka uppgift har lämnats ut enligt 18 § säkerhetsskyddslagen (särskild personutredning i säkerhetsklasserna 1 och 2)		10	2	8	12

Not 1. Med försvaret menas i detta sammanhang Försvarmakten, Försvarets Materielverk och Totalförsvarets pliktverk

Not 2. Säkerhetspolisens register har det dubbla ändamålet att tjäna som spaningsregister för Säkerhetspolisens verksamhet och att vara underlag för registerkontroll.

Not 3. PBR ersattes den 1 januari 2000 av ett belastningsregister (BR) och ett misstankeregister (MR). PBR var främst ett belastningsregister och innehöll uppgifter om påföljder och därmed sammanhängande beslut som skulle antecknas enligt de då gällande kriminalregister- och polisregisterförfattningarna. I PBR fick också tas upp uppgift om misstanke om brott, om det var av särskild betydelse för brottsspaning.

Det sammanlagda antalet ärenden ävensom kontrollerade personer har minskat kraftigt från år 2002 till år 2003. Några generella slutsatser eller trender kan emellertid inte dras av siffrorna i statistiken. Anledningen är att en minskning resp. ökning mellan åren har många olika förklaringar, exempelvis myndighetens omorganisation, omkontroll av tidigare registerkontrollerad personal, personalneddragningar resp. öknningar. När det gäller den markanta ökningen år 2001 av antalet ärenden avseende andra myndigheter än försvaret – se punkt 3 d) och 4 b) – finns dock kända orsaker, nämligen Sveriges ordförandeskap i EU och Luftfartsverkets kontroll av all kabinpersonal. Ökningen år 2002 av ärendena avseende försvaret kan hänföras till en omfattande omkontroll av hemvärnsmän, vilket medfört att antalet kontroller av hemvärnsmän år 2003 i motsvarande mån minskat (se punkt 4 a).

Antalet uppgifter som Registernämnden lämnat ut från SÄPO-registret har minskat sedan säkerhetsskyddslagen trädde i kraft år 1996. Under år 2003 har 14 sådana utlämnanden förekommit mot 27 år 1999 (Se punkt 7).

Enligt utredningsförslag 2003 skall Totalförsvarets pliktverk, Försvarmakten och länsstyrelserna få utvidgad direktåtkomst till belastningsregistret. Registernämnden förutsätter att dessa myndigheters säkerhetsprövning därigenom kommer att bli mera noggrann, med följd att de som skall registerkontrolleras kommer att kunna avföras innan det blir aktuellt att ärendet sänds till Registernämnden. Nämnden bör därmed kunna avlastas en del ärenden.

4. Tidigare till Justitiedepartementets framförda förslag till ändring av säkerhetsskyddslagstiftningen.

I verksamhetsberättelsen för år 2002 finns såsom bilaga 2-4 skrivelser som Registernämnden avlåtitt till Justitiedepartementet. Samtliga förslag till ändrad resp. kompletterad lagstiftning avseende terroristkontroll har i början av år 2004 tillgodosetts.

5. Uppmärksammat problem vid registerkontroll på begäran från annan stat

När utländsk stat begär registerkontroll enligt 15 § säkerhetsskyddslagen saknas uppgift om till vilken säkerhetskategori den omfrågade hör, vilken uppgift han eller hon avses utföra och hos vilken myndighet. Underlag för den relevansprövning som nämnden är skyldig att göra enligt 24 § säkerhetsskyddslagen saknas därför i flera hänseenden. För att förbättra möjligheterna till adekvat bedömning hos nämnden erfordras därför en komplettering. Säkerhetspolisen har uppmärksamats på problemet. I detta sammanhang bör noteras att antalet registerkontroller på grund av fråga från annan stat har ökat under de fem senaste åren (se s. 3 punkt 3 e).

6. Säkerhetspolisens behandling av uppgifter enligt polisdatalagen

Registernämndens uppgift att granska Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter enligt polisdatalagen, särskilt med avseende på 5 §, har inte delegerats till enskilda ledamöter i Registernämnden utan har utförts av samtliga ledamöter gemensamt. Sådan granskning sker såväl under det praktiska arbetet med de olika registerkontrollerna som vid särskilda granskningstillfällen vid rotlar inom Säkerhetspolisen. Nämnden har också som ett led i sin granskningsverksamhet under år 2003 besökt Säkerhetspolisens sektion i Örebro och Uppsala.

Utöver det i polisdatalagen särskilt reglerade SÄPO-registret styrs behandlingen av personuppgifter i Säkerhetspolisens verksamhet av bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) och i polisdatalagens allmänna del. När det gäller registrering i Säkerhetspolisens verksamhet finns i Säkerhetspolisens arbetsordning bestämmelser som är ägnade att förhindra att registrering sker i strid mot föreskrifterna i 32-34 §§ polisdatalagen och i 5 § samma lag om registrering av s.k. känsliga personuppgifter.

Registernämnden har inte gjort några iakttagelser som tyder på att registrering sker i strid mot vad som är föreskrivet.

7. Av regeringen meddelat särskilt uppdrag

Regeringen har vid tre tillfällen - 6 november 1997, 31 mars 1999 och 28 juni 2001 – uppdragit åt Registernämnden att undersöka hanteringen av personuppgifter i samband med personalkontroll

under tiden 1 oktober 1969 - 30 juni 1996. Uppdragen har utmynnat i rapporterna Personalkontroll, Del I-III.

Regeringen har den 16 april 2003 givit Registernämnden ett nytt uppdrag att bl.a. utreda den kontrollerande myndighetens hantering av de från Säkerhetspolisen eller dess motsvarigheter utlämnade uppgifterna i de fall en granskning är motiverad och utlämnandet påverkat anställningsförhållandet för den enskilde på ett sätt som måste anses uppenbart orimligt med hänsyn till omständigheterna i övrigt. Granskningen skall avse tiden 1 juli 1945 – 30 september 1969. Till särskild utredare har regeringen utsett nämndens förre ordförande Carl-Anton Spak. Uppdraget skall vara slutfört den 1 maj 2005.

8. Planering av nämndens arbete under år 2004.

Registernämnden avser att fortsätta att följa det arbete som myndigheterna bedriver i syfte att effektivisera arbetet med sådana säkerhetsfrågor som berörs av nämndens verksamhet.

Frågan om utformningen av Registernämndens arkiv och särskilda gallringsregler diskuteras för närvarande mellan nämnden, Säkerhetspolisen och Riksarkivet. Arbetet har prioritet och en lösning kan förväntas under år 2004.

Registernämndens ambition för verksamhetsåret är att hålla jämna steg mellan inkommande och avgjorda registerärenden. Någon balans av ärenden skall inte få uppstå.

Nämnden avser att fortsätta med lokala arbetsplatsbesök hos Säkerhetspolisen motsvarande besöken i Örebro och Uppsala. Även inspektioner och stickprovskontroller av Säkerhetspolisens behandling av uppgifter enligt polisdatalagen kommer att utföras. Vidare planeras ett nytt informationsbesök på Sveriges största flygplats, Arlanda.

Registernämnden har f.n. ingen hemsida. Bristen skall avhjälpas under år 2004.

I Registernämndens handläggning av detta ärende har deltagit ledamöterna Anitha Bondestam, ordförande och föredragande, Jan Öhman, vice ordförande, Rune Ek, Susanne Eberstein och Ola Sundell.

För Registernämnden:

Anitha Bondestam